

ресурс для ефективної комунікації. Саме вони стануть тією ініціативною групою, яка суттєво зрушить систему дистанційного навчання, привносячи нові технології та розбудовуючи якісно нову методологію не тільки в аспекті здобуття нових знань, умінь і навичок, а й у сфері он-лайн комунікації, що уможливорює якісний освітній процес.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Десятов Т. М. Стратегії та інноваційні технології організації освітнього процесу в закладах вищої освіти в умовах непередбачених викликів. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: Педагогічні науки, 2020. №2. С. 5–10.
2. Джеджера О. Дистанційна емоційна підтримка здобувачів вищої освіти в умовах пандемії COVID-19. *SCIENTIFIC RESEARCH IN XXI CENTURY*. 2021. №44. С. 284-288.
3. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія [Електронний ресурс] : матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.) / відп. ред. Л. Б. Ліщинська. Вінниця : ВТЕІ КНТЕУ, 2017. 102 с.
4. Коваленко О.О. Використання методів змішаного навчання в єдиному інформаційному просторі. Дистанційне навчання як сучасна освітня технологія: матеріали міжвузівського вебінару (м. Вінниця, 31 березня 2017 р.). Вінниця: ВТЕІ КНТЕУ, 2017. С. 88–91.
5. Немеш О. М. Практична психологія віртуальної реальності : монографія . К. : Видавничий дім «Слово», 2015. 320 с.
6. Ситник Т. І. Запровадження дистанційного навчання в ЗВО в умовах карантинних обмежень як наукова проблема. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. 2021. №1. С. 31-36.

Буй Д. В.,
викладач навчально-наукового центру
соціально-психологічної підтримки,
професійного розвитку та сприяння
працевлаштуванню, Чорноморського
національного університету імені Петра
Могили, м. Миколаїв

ОНЛАЙН СПІЛКУВАННЯ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПСИХОЛОГІЇ ТА КУЛЬТУРИ, ВЗАЄМОДІЯ УЧАСНИКІВ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Сучасний світ – світ інформаційних технологій, які активно включені майже у всі сфери життєдіяльності особистості. Глобальність комп'ютеризації позначається на поширеності віртуального спілкування, що в умовах пандемії набуло особливої значущості в освітньому процесі.

Он-лайн спілкування суб'єктів освітньої діяльності наразі виступає альтернативою традиційної взаємодії, водночас характеризується загостренням проблеми культури комунікації в он-лайн просторі та актуалізацією необхідності врахування психологічних аспектів розгортання процесу спілкування, що реалізується за допомогою електронних засобів. При змішаній формі навчання, яка поєднує оф-лайн та он-лайн комунікацію, зазначене питання більш-менш регулюється, утім набуває особливого загострення при повному переході на дистанційну форму через погіршення епідеміологічної ситуації в країні чи регіоні.

Психологічні та культурологічні дослідження особливостей он-лайн спілкування учасників освітнього процесу ведуться відносно недавно. Вивченням даної проблематики займаються провідні зарубіжні та вітчизняні вчені, зокрема особливий інтерес викликають роботи Є. Білинської, В. Бондаренко, Ю. Горявського, М. Гофф, С. Дудник, А. Жичкіної, В. Кухаренко, В. Мураховського, Д. Петрова, Н. Петрової, С. Симонович тощо. У наукових напрацюваннях цих авторів велика увага приділяється вивченню засобів он-лайн спілкування (електронна пошта, форуми, чати, соціальні мережі, Інтернет-конференції) та функціям віртуальної комунікації, що реалізуються в освітньому процесі.

На основі аналізу наукових розробок із зазначеної проблематики варто наголосити на наступних психологічних та культурних аспектах он-лайн спілкування:

1) он-лайн комунікація учасників освітнього процесу розширює можливості для інтерактивної взаємодії, у той же час позначається на порушенні особистісних меж, зняття ряду соціально-психологічних обмежень (зниження етики спілкування), а отже і загальної культури комунікації;

2) при використанні Інтернет-простору для спілкування студентів і викладачів постає досить гострою проблема анонімності, знеособлення, уникнення особистісної ідентифікації, втрати індивідуальності (використання нікнеймів чи аватарок, чорних віконць без зображень / під час, наприклад, зум-конференції тощо);

3) відсутність безпосереднього зорового контакту дозволяє розділяти відповідальність на всіх учасників комунікації та легше зберегти пасивну позицію: ініціативні учасники будуть більш активно проявляти себе і забирати основний час і увагу, а інші студенти – з легкістю за ними «сховаються»;

4) учасники віртуального спілкування відчують брак невербальної комунікації, що позначається на передачі його емоційного компоненту; викладачу складно відслідкувати емоційний стан усіх учасників освітнього процесу, а тому важко здійснити необхідний психолого-педагогічний вплив у тій чи іншій ситуації; проте, часом досить демонстративна, емоційно заангажована поведінка студентів під час он-лайн занять може стати сильним подразником і призвести не тільки до конфліктів, а й до знецінення навчальної ситуації загалом (негативні коментарі, зухвала міміка, демонстративні жести і т.п.);

5) активне використання спеціальних значків-символів (смайликів, стікерів, мемів), сталих висловів («норм», «ок», «спс»), неоднозначних висловлювань (з

натяками, з прихованими образами чи підтекстом) призводить до зниження не тільки комунікативної активності, а й культури усного і писемного мовлення;

б) можливість з легкістю вийти з процесу комунікації, пояснивши це перерваним зв'язком або технічними несправностями, часто говорить про знецінення суб'єктами навчання власної учбової діяльності та діяльності викладача, про втрату внутрішньої мотивації до набуття нових, професійно важливих компетентностей;

7) викликає занепокоєння і слабкий зворотній зв'язок між суб'єктами навчання (суть механізму зворотнього зв'язку полягає в тому, що в міжособистому спілкуванні процес обміну інформацією ніби подвоюється і, окрім змістового навантаження, несе в собі від реципієнта до комунікатора відомості про те, як реципієнт сприймає і оцінює поведінку комунікатора); часто на он-лайн заняттях домінує монологічне мовлення викладача з ухилянням студентів від відповідей на запитання чи висловлення особистої точки зору;

8) досить проблемними в он-лайн спілкуванні учасників освітнього процесу постають питання неохайного зовнішнього вигляду і загальної неготовності до роботи під час заняття («невключеності» у процес, «фоновості» заняття);

9) не можна не звернути увагу на питаннях пунктуальності та цінності часу (вчасного підключення, дотримання регламенту виступів і надання коментарів), що позначаються на ефективності діяльності тощо.

Звісно, окреслена вище ситуація, викликає занепокоєння та потребує введення відповідних правил і норм, які регулюють он-лайн спілкування учасників освітнього процесу, забезпечуючи комфортний та сприятливий освітній простір для продуктивної взаємодії. На допомогу у вирішенні даного питання може прийти створення і поширення різних типів інформаційних чек-листів з «кодексом он-лайн спілкування» (див. рис. 1).

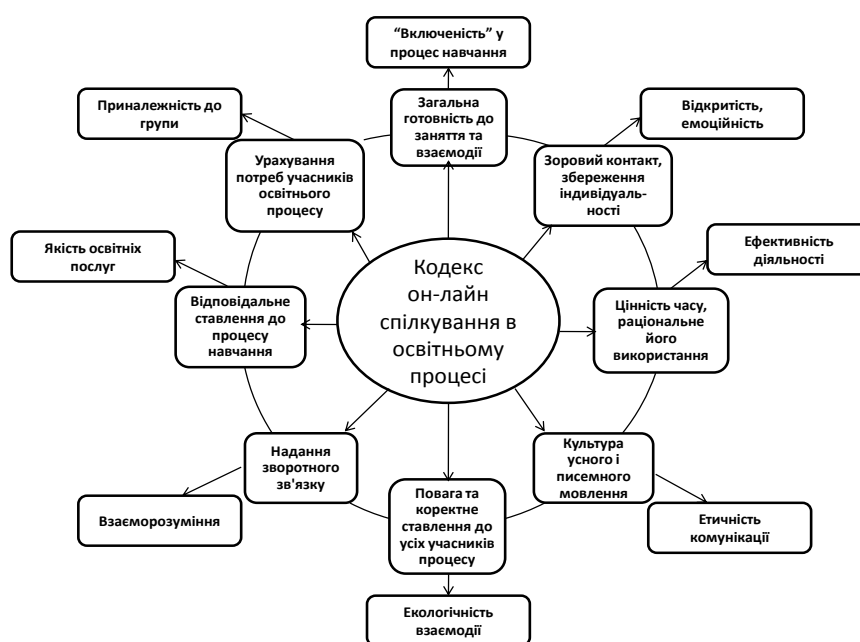

Рис. 1. Інформаційний чек-лист для учасників освітнього процесу

Отже, он-лайн спілкування учасників освітнього процесу має свої специфічні психологічні та культурні особливості, врахування яких необхідне для забезпечення якісної освітньої діяльності. Безумовно, воно має свої переваги (зручність, доступність, гнучкість, рентабельність, альтернативність, розширення кола ресурсів для неформальної освіти тощо), утім негативні аспекти потребують клопіткої роботи над їхнім усуненням для унеможливлення нормалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Білинська Є., Жичкина А. Сучасні дослідження віртуальної комунікації: проблеми, гіпотези, результати. М.: ЮНИТИ - ДАНА, 2004.
2. Жичкина А. Соціально-психологічні аспекти спілкування з Інтернету. М.: Дашков і Ко, 2004.
3. Кухаренко В. М., Бондаренко В. В. Екстрене дистанційне навчання в Україні: Монографія. Харків: Вид-во КП «Міська друкарня», 2020.
4. Освіта. Комунікація. Цінності. (Проблеми, дискусії, перспективи). За матеріалами круглий стіл «Коммуникативные практики» / Під ред. Дудника С. І. СПб.: Санкт-петербурзьке філософське суспільство, 2004.
5. Підчасов Є.В. Психологічні особливості побудови освітнього процесу із застосуванням дистанційних освітніх технологій (ДОТ). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://2016.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=110>

Гобжелян Л. М.,
викладач Миколаївського фахового
коледжу культури і мистецтв
Миколаївської обласної ради,
м. Миколаїв

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ГЛОБАЛЬНОГО СОЦІОКУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ

Аналізуючи зміни, які сталися з людиною та людським суспільством в цілому за останні десятиліття. Можна виокремити, як позитивні, так і негативні моменти. В першу чергу прискорення тему життя, інтенсифікація транспортних та інформаційних потоків. Погіршення екологічної ситуації, збіднілість природних ресурсів. По друге “включення” людини у швидкісні режими міжособистісного, ділового, масового спілкування. Миттєвість розповсюдження у світі новин, технологій, ідей, результатів людської діяльності, тощо. Але значно суттєвими є глибинні системи зміни соціуму. Ці зміни охопили всі сфери життєдіяльності людини. Стрімкий розвиток сфери послуг в розвинутих країнах призвів до зростання рівня комфортності життя та якості обслуговування населення. З'явилися певні стандарти якості життя (наприклад, євростандарт дизайну житлових та офісних приміщень, відомі торгові марки у виробництві продуктів, одягу, побутової техніки, автомобілів тощо). Усі ці та інші явища – універсалізації, уніфікації, стандартизації, урбанізації тощо об'єднуються